

Навчальний посібник з податкового права

У навчальному посібнику розкрито зміст основних податково-правових понять із застосуванням графічного представлення інформації. Запропоновано структурування та розміщення матеріалу за принципово новим підходом щодо викладання податкового права. Основний акцент зроблено на активізації спілкування викладача й студентів через розв'язання казусів за кожною темою.

Видання може бути ефективно використано під час підготовки до практичних занять, а також як опорний текст для засвоєння лекційного матеріалу.

Для студентів, аспірантів і викладачів юридичних і економічних закладів вищої освіти, працівників фінансових і податкових органів і всіх тих, хто цікавиться проблемами оподаткування.

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК З ПОДАТКОВОГО ПРАВА

За редакцією
М. Кучерявенка та Р. Ханової

Харків
«Право»
2024

УДК [347.73:336.22](477)(075)
Н15

Авторський колектив:

Анна Барікова – кандидат юридичних наук;
Михайло Жернаков – доктор юридичних наук;
Григорій Карпушин – доктор філософії;
Ігор Криницький – доктор юридичних наук, професор;
Микола Кучерявенко – доктор юридичних наук, професор;
Петро Нога;
Раїса Ханова – кандидат юридичних наук

Навчальний посібник з податкового права / [А. Барікова, М. Жернаков, Н15Г. Карпушин та ін.] ; за ред. М. Кучерявенка та Р. Ханової. – Харків : Право, 2024. – 496 с.

ISBN 978-617-8411-96-1

У навчальному посібнику розкрито зміст основних податково-правових понять із застосуванням графічного представлення інформації. Запропоновано структурування та розміщення матеріалу за принципово новим підходом щодо викладання податкового права. Основний акцент зроблено на активізації спілкування викладача й студентів через розв’язання казусів за кожною темою.

Видання може бути ефективно використано під час підготовки до практичних занять, а також як опорний текст для засвоєння лекційного матеріалу.

Для студентів, аспірантів і викладачів юридичних і економічних закладів вищої освіти, працівників фінансових і податкових органів і всіх тих, хто цікавиться проблемами оподаткування.

УДК [347.73:336.22](477)(075)

ISBN 978-617-8411-96-1

© Барікова А., Жернаков М., Карпушин Г. та ін.,
2024

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2024

ЗМІСТ

Тема 1. Податкове право в системі права.....	4
Тема 2. Правова природа податку та податкової системи	36
Тема 3. Загальні засади встановлення податків і зборів.....	62
Тема 4. Податковий обов'язок	91
Тема 5. Забезпечення виконання податкового обов'язку	120
Тема 6. Податковий борг	143
Тема 7. Податковий контроль.....	155
Тема 8. Відповідальність за порушення податкового законодавства	184
Тема 9. Трансфертне ціноутворення	212
Тема 10. Поняття та види податкових спорів	233
Тема 11. Усунення подвійного оподаткування	254
Тема 12. Податок на прибуток підприємств	263
Тема 13. Податок на доходи фізичних осіб. Військовий збір	281
Тема 14. Податок на додану вартість.....	303
Тема 15. Акцизний податок.....	328
Тема 16. Екологічний податок.....	349
Тема 17. Рентна плата	370
Тема 18. Мито.....	399
Тема 19. Податок на майно.....	416
Тема 20. Єдиний податок.....	440
Тема 21. Збір за місця для паркування транспортних засобів	469
Тема 22. Туристичний збір	483

Тема 1. Податкове право в системі права

(Кучерявенко М.)

Казус. Громадянин Приходько А. А. звернувся до адміністративного суду з позовом щодо скасування податкового повідомлення рішення (ППР). В основу ППР було покладено факт несплати ним податку, який було введено Верховною Радою України 28 грудня поточного року. Верховна Рада України, виходячи з того, що предмет податкового регулювання пов'язаний з господарською діяльністю запровадила податок шляхом ініціювання внесення змін до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». На цій підставі податкове право було визначено як підгалузь господарського права. До того ж, при запровадженні такого податку було наголошено, що цей закон входить до системи податкового законодавства. Аргументуючи позовні вимоги Приходько А. А. виходив з: а) спеціальної предметної спрямованості підгалузі податкового права та особливостей її методу регулювання; б) відмінності характеру податкових правовідносин від правовідносин, які регулюють господарську діяльність; в) змісту, спрямованості та складу системи податкового законодавства. Чи обґрунтовані позовні вимоги Приходька А. А.?

Треба з'ясувати:

1. Предмет та метод податкового регулювання. Співвідношення з господарським регулюванням.
2. Податкове право – підгалузь (фінансового, господарського).
3. Податкові правовідносини.
4. Джерела податкового права.
5. Система податкового законодавства.
6. Сфера дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Співвідношення з іншими актами податкового законодавства.
7. Підстави набуття чинності змінами до податкового законодавства 28 грудня поточного року.

Рекомендована література:

Основна

1. Податкове право : підручник / за ред. Д. О. Гетманцева та М. П. Кучерявенка ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2023. С. 8–42.
2. Кучерявенко М. П. Податкові процедури: правова природа та класифікація : монографія. Київ : Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. 460 с.
3. Кучерявенко М. Доктрина податкового права. *Право України*. 2020. №4. С. 11–20.

Додаткова

1. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Т. II : Введение в теорию налогового права. Харьков : Легас, 2004. 600 с.
2. Кучерявенко М. П. Методологічні питання податкової доктрини України. Правова доктрина України. У п'яти томах : монографія. 2 том. Публічно-правова доктрина України. Харків : Право, 2013. С. 552–578.
3. Барікова А. А. Дискреція в правозастосуванні у фінансовому праві: монографія. Київ : Інтерсервіс, 2023. 280 с.

Рішення Верховного Суду

1. *Постанова КАС ВС від 27.04.2023 р. у справі № 140/8127/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110502515>.*

Період дії режиму воєнного стану та руйнування економіки України в нинішніх складних для країни умовах вимагають безперервного виробництва матеріальних активів та насичення коштами фінансової системи країни, тому особливого значення набуває підтримання надійного функціонування виробничих потужностей та збереження суб'єктів економічної системи.

2. *Постанова КАС ВС від 21.12.2022 р. у справі № 160/14976/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108025614>.*

Постанова Кабінету Міністрів України від 03 лютого 2021 року № 89 «Про скорочення строку дії обмеження в частині дії мораторію на проведення деяких видів перевірок» прийнята не на підставі та не на виконання Податкового кодексу України і законів з питань митної справи, у зв'язку з чим не може вважатися складовою податкового законодавства, а тому не підлягає застосуванню в питаннях, пов'язаних з оподаткуванням.

3. *Постанова КАС ВС від 04.09.2020 р. у справі № П/811/245/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91337688>.*

Положення господарського законодавства щодо строків застосування адміністративно-господарських санкцій за порушення резидентами термінів розрахунків в іноземній валюті у сфері зовнішньоекономічної діяльності не поширюється на відповідні правовідносини з моменту набрання чинності Податковим кодексом України.

4. *Постанова КАС ВС від 13.10.2020 р. у справі № 640/19757/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92173084>.*

Якщо належна до бюджету сума чистого прибутку була відображена 24 квітня 2019 року в розрахунку частини чистого прибутку, поданого до 27 квітня 2019 року, коли набрали чинності зміни до законодавства, внесені згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2019 року № 363, після публікації в Урядовому кур'єрі від 27 квітня 2019 року № 82 (щодо збільшення нормативу відрахування спірного платежу до 90%), частина чистого прибутку за I квартал 2019 року була правомірно розрахована в розмірі 75%.

Предмет фінансового права – обіг публічних коштів

Предмет податкового права - надходження податків та зборів до дохідних частин бюджету

Предмет податкового права

публічні відносини

однорідні суспільні відносини

набувають впливу податково-правових норм

об'єктом впливу є публічні кошти

існують на першій стадії руху публічних коштів

гарантують динаміку руху публічних коштів

Метод податкового права

Імперативний

Притаманність імперативного методу у податкових правовідносинах не виключає застосування в окремих випадках інших методів

Режим свободи у податкових відносинах можливий:

- у межах імперативного суб'єктивного права (право на перевірку)
- у межах делегованих прав (залік сум податкової застави в рахунок зобов'язання)
- у межах специфічних прав (пільги, податковий кредит)

Навчальне видання

**Барікова Анна,
Жернаков Михайло,
Карпушин Григорій та ін.**

**НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
З ПОДАТКОВОГО ПРАВА**

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 28.06.2024. Формат 70×100/16.
Ум. друк. арк. 40. Обл.-вид. арк. 36. Тираж 100 пр. Зам. № 127

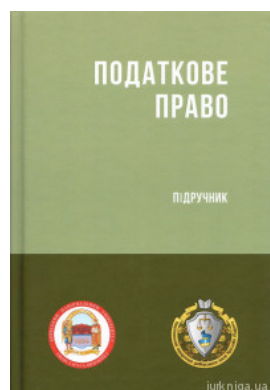
ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017

Книги, які можуть вас зацікавити

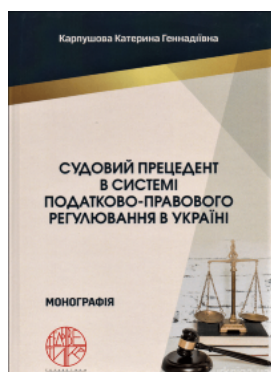
Закони України "Про інформацію", "Про доступ до публічної інформації"

Податкове право України. Підручник

Податкове право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів

Судовий прецедент в системі податково-правового регулювання в Україні

Порядок доступу до публічної інформації. Законодавство. Судова практика. Коментар

Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс

Перейти до галузі права
Податкове право

[Перейти на сайт →](#)